

J.D. Salinger

FRANNY EN
ZOOEY

Vertaling Johan Hos

2008

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Zo veel mogelijk in de geest van Matthew Salinger die, op eenjarige leeftijd, een tafelenoot tijdens de lunch een koude limaboon opdrong, dring ik er bij mijn redacteur, mentor en (de hemel sta hem bij) beste vriend William Shawn, *genius domus* van *The New Yorker*, minnaar van de minimale kans, beschermer van de onproductieven, verdediger van de hopeloos flamboyanten en met het minste recht meest bescheiden der geboren kunstenaar-redacteurs, op aan, om dit mooie, magertjes-ogende boekje in opdracht te aanvaarden.

FRANNY

ONDANKS DE STRALENDE ZON was het zaterdagochtend opnieuw winterjasweer, niet gewoon overjasweer zoals het de hele week was geweest en zoals iedereen had gehoopt dat het zou blijven voor het grote weekend – het weekend van de wedstrijd tegen Yale. Van de ongeveer twintig jongemannen die op het station stonden te wachten tot hun vriendinnetjes met de trein van tien uur tweeënvijftig zouden arriveren bevonden er zich niet meer dan zes à zeven op het koude, onbeschutte perron. De rest stond in blootshoofdse, rokerige groepjes van twee, drie en vier verspreid in de verwarmde wachtkamer en praatte vrijwel zonder uitzondering op een in het universitaire milieu passende, dogmatische toon, alsof elk van hen op zijn schelspraakzame beurt voor eens en voor altijd afrekende met een of andere controversiële kwestie, die de niet-studerende buitenwereld al eeuwenlang, al dan niet op ergerlijke wijze, bezig was geweest te verknoeien.

Lane Coutell, gekleed in een Burberry regenjas, die kennelijk was voorzien van een ingeknoopte wollen voering, was een van de zes à zeven jongens buiten op het onbeschutte perron. Of liever, hij was een van hen en tegelijkertijd ook weer niet. Hij had tien minuten of langer opzettelijk net buiten conversatiebereik van de andere jongens gestaan, met zijn rug te

gen het rek met gratis Christian-Sciencelectuur en zijn handen zonder handschoenen in de zakken van zijn jas. Hij had een kastanjebruine kasjmieren sjaal om die omhoog was gekropen en hem vrijwel geen bescherming bood tegen de kou. Met een plotselinge en nogal afwezige beweging haalde hij zijn rechterhand uit zijn jaszak en begon zijn sjaal goed te trekken, maar voordat zijn sjaal goed zat bedacht hij zich en gebruikte de hand om in zijn jas te steken en een brief tevoorschijn te halen uit de binnenzak van zijn colbertje. Hij begon hem onmiddellijk te lezen, zijn mond net niet helemaal dicht.

De brief was geschreven – getypt – op lichtblauw briefpapier. Hij zag er beduimeld, smoezelig uit, alsof hij al verscheidene malen eerder uit zijn envelop gehaald en gelezen was.

dinsdag geloof ik

Liefste Lane,

Ik heb geen idee of je dit zult kunnen ontcijferen aangezien het lawaai in huis vanavond gewoon onbeschrijfelijk is en ik mezelf nauwelijks kan horen denken. Als ik dus iets verkeerd spel wil je dan wel zo vriendelijk zijn om het door de vingers te zien. Ik heb tussen haakjes je advies opgevolgd en de laatste tijd vaak mijn toevlucht genomen tot het woordenboek, dus als ik nu een verkrampste stijl krijg is het jouw schuld. Maar goed, ik heb net je prachtige brief ontvangen en ik hou van je, kan je wel opvreten enz., en kan nauwelijks wachten tot het weekend. Jammer dat je me niet in

Croft House kon krijgen maar eigenlijk kan het me niet zo veel schelen waar ik logeer zolang het er maar warm is en vrij van ongedierte en ik je zo nu en dan zie, d.w.z. ieder ogenblik. Ik heb de laatste tijd een d.w.z.-tic. Ik vind je brief het absolute einde, vooral het stuk over Eliot. Ik geloof dat ik op alle dichters begin neer te kijken, behalve op Sappho. Ik ben haar aan één stuk door aan het lezen geweest, en geen vulgaire opmerkingen als je blijft. Misschien doe ik mijn werkstuk zelfs wel over haar als ik besluit te proberen extra resultaten te halen en die analfabeet die ze me als begeleider hebben toegewezen zover kan krijgen dat het mag. 'De ranke Adonis gaat dood, Kythereia; wat te doen? Sla op je borst, meisjes en verscheur je kleren.' Dat is toch *schitterend*? En dat doet ze voortdurend. Hou je van me? Dat stond niet één keer in die afschuwlijke brief. Ik haat je als je zo hopeloos supermannelijk en *réservé* doet (goede woord?). Niet echt *haat* je maar ben van nature tegen sterke, stille mannen.

Niet dat je niet sterk bent maar je weet wat ik bedoel. Het begint hier zo'n herrie te worden dat ik mezelf nauwelijks kan horen denken. Maar goed ik hou van je en wil zien dat dit per expresse deur uitgaat zodat je het goed op tijd krijgt als ik tenminste een postzegel kan vinden in dit gekkenhuis. Ik hou van je ik hou van je ik hou van je. Weet je eigenlijk wel dat ik maar *twee* keer in elf maanden met je heb gedanst? Afgezien van die keer in de Vanguard toen je zo dronken was. Ik ben waarschijnlijk hopeloos verlegen & slecht op mijn gemak. Tussen haakjes ik vermoord je als er

hierop een berichtje van ontvangst komt. Tot zaterdag bloem van me!!

Veel liefs,
Franny
XXXXXXXXXX
XXXXXXXXXX

PS Pappa heeft zijn foto's teruggekregen van het ziekenhuis en we zijn allemaal zo opgelucht. Het is een gezwel maar het is niet kwaadaardig. Ik heb gisteravond moeder aan de telefoon gehad. Tussen haakjes ze laat je de groeten doen, dus je hoeft je *geen* zorgen te maken over die vrijdagavond. Ik geloof dat ze ons niet eens hebben horen binnenkomen.

PPS Ik klink zo onintelligent en onbenullig als ik je schrijf. Waarom? Je hebt bij dezen mijn toestemming om het te analyseren. Laten we alleen proberen er een geweldig weekend van te maken. Ik bedoel niet alles helemaal kapot te analyseren voor de verandering, indien mogelijk, en vooral mij niet. Ik hou van je.

Frances (haar kruisje)

Lane was deze keer ongeveer halverwege met het lezen van de brief toen hij werd onderbroken – gestoord, lastiggevallen – door een zwaargebouwde jongeman die Ray Sorenson heette en die wilde weten of Lane wist waar die stomme dingen van Rilke in jesusnaam over gingen. Lane en Sorenson liepen allebei *Moderne Europese Literatuur 251* (alleen voor vierdejaars en doctoraalstudenten) en hadden

voor maandag de vierde van Rilkes 'Duineser Elegieën' opgekregen. Lane, die Sorenson eigenlijk niet kende maar een vage, categorische aversie had tegen zijn gezicht en optreden, stopte zijn brief weg en zei dat hij het niet wist maar dacht dat hij het meeste wel had begrepen. 'Dan bof je,' zei Sorenson. 'Dan heb je geluk.' Er lag een absoluut minimum aan vitaliteit in zijn stem, alsof hij uit verveling of rusteloosheid met Lane was komen praten en niet uit behoefte aan een gesprek. 'Jezus wat is het koud,' zei hij en haalde een pakje sigaretten uit zijn zak. Lanes oog viel op een verbleekte, maar toch nog voldoende storende lipstickvlek op de revers van Sorensons cameljas. De vlek zag eruit alsof hij daar al weken, misschien wel maanden zat, maar hij kende Sorenson niet goed genoeg om er iets van te zeggen en het kon hem trouwens ook geen barst schelen. Bovendien kwam de trein eraan. De twee jongens maakten een soort halve draai naar links zodat ze met hun gezicht naar de binnenrijdende locomotief stonden. Op hetzelfde ogenblik vloog de deur van de wachtkamer open en begonnen de jongens die uit de kou waren gebleven naar buiten te komen om de trein op te wachten; de meesten met het air van mannen die minstens drie brandende sigaretten in iedere hand hadden.

Lane zelf stak een sigaret op toen de trein stopte. Toen probeerde hij, als zovelen die misschien slechts onder zeer stringente voorwaarden verlof zouden behoren te krijgen om mensen van treinen te halen, zijn gezicht te ontdoen van alle sporen die heel eenvoudig, misschien wel heel mooi, zouden kunnen verraden wat hij dacht over degene die zou arriveren.

Franny was een van de eerste meisjes die uit de

trein kwamen, uit een rijtuig aan het andere, noordelijke eind van het perron. Lane had haar onmiddellijk in het vizier en wat hij dan ook met zijn gezicht probeerde te doen, zijn arm die omhoogschoot was de hele waarheid. Franny zag het, en hem, en zwaaide uitbundig terug. Ze droeg een jas van geschoren wasbeerbont en Lane, die vlug, maar met een langzaam gezicht, naar haar toe liep, hield zichzelf met onderdrukte opwindning voor dat hij de enige op het perron was die Franny's jas echt *kende*. Hij herinnerde zich dat hij ooit, in een geleende auto, na Franny ongeveer een halfuur lang te hebben gekust, een kus had gedrukt op de revers van haar jas, alsof die een buitengewoon begerenswaardige, organische voortzetting was van de eigenares zelf.

'Lane!' begroette Franny hem opgewekt – en zij was niet iemand voor neutrale gezichten. Ze sloeg haar armen om hem heen en kuste hem. Het was een perronkus – aanvankelijk heel spontaan, maar nogal geremd in de voortzetting en met een zeker aspect van botsende voorhoofden. 'Heb je mijn brief gekregen?' vroeg ze en ging vrijwel in een adem door: 'Je ziet eruit alsof je bijna bevroren bent, arme jongen. Waarom heb je niet binnen gewacht? Heb je mijn brief gekregen?'

'Welke brief?' vroeg Lane terwijl hij haar koffer optilde. Deze was marineblauw met witte leren riemen, net als een stuk of vijf, zes andere koffers die zojuist uit de trein waren geladen.

'Heb je hem niet gekregen? Ik heb hem *woensdag* op de post gedaan. O god! Ik ben zelfs nog speciaal naar het post –'

'O die brief. Ja. Is dit al je bagage? Wat is dat voor boek?'

Franny wierp een blik op haar linkerhand. Ze hield er een klein, lichtgroen boekje met een linnen band mee vast. 'Dit? O, gewoon een of ander ding,' zei ze. Ze deed haar tasje open, propte het boekje erin en volgde Lane het lange perron af naar de taxistandplaats. Ze stak haar arm door de zijne en legde beslag op het grootste deel van de conversatie, zo niet de hele conversatie. Eerst was er iets over een jurk in haar koffer die gestreken moest worden. Ze zei dat ze een echt snoezig strijkijzertje had gekocht, dat eruitzag alsof het bij een poppenhuis hoorde, maar vergeeten was om het mee te brengen. Ze zei dat ze volgens haar niet meer dan drie meisjes in de trein had gekend – Martha Farrar, Tippie Tibbett en Eleanor zoen-zo, die ze jaren geleden had leren kennen toen ze nog op kostschool zat, op Exeter of zo. Verder had iedereen in de trein, zei Franny, er precies uitgezien alsof ze op Smith zaten, behalve twee typische Vassarfiguren en een *typisch* Bennington- of Sarah Lawrence-figuur. Dat Bennington- of Sarah Lawrence-figuur had eruitgezien alsof ze de hele reis op de plee had zitten schilderen of beeldhouwen of zoiets, of alsof ze een balletpakje onder haar jurk droeg. Lane, die nogal wat te hard liep, zei dat het hem speet dat hij haar niet in Croft House had kunnen krijgen – dat was natuurlijk hopeloos – maar dat hij een heel leuk, gezellig adres voor haar had gevonden. Klein, maar schoon en zo. Ze zou het er naar haar zin hebben, zei hij, en Franny had onmiddellijk een visioen van een wit houten pension. Drie meisjes die elkaar niet kenden in een kamer. Degene die het eerst was zou het bultige divanbed voor zich alleen hebben en de twee anderen zouden een tweepersoonsbed met een abso-

luut fantastisch matras delen. ‘Heerlijk,’ zei ze enthousiast. Soms was het verschrikkelijk om je gebrek aan geduld met de tekortkomingen van het mannelijk deel van de schepping in het algemeen, en die van Lane in het bijzonder te moeten verbergen. Ze moest denken aan een regenachtige avond in New York, toen ze uit het theater kwamen, toen Lane met een verdachte overmaat aan welwillendheid-op-de-stoeprand die taxi voor zijn neus had laten wegkappen door die echt afschuwelijke man met die smoking. Dat had ze helemaal niet zo erg gevonden – dat wil zeggen, *god*, ze zou het verschrikkelijk vinden om een man te zijn en in de regen voor een taxi te moeten zorgen – maar ze herinnerde zich de echt afschuwelijk vijandige blik die Lane haar had toegeworpen toen hij zich weer bij haar op de stoep meldde. Nu gaf ze, met een eigenaardig gevoel van schuld terwijl ze daaraan en aan andere dingen dacht, een extra kneepje van geveinsde genegenheid in Lanes arm. Ze stapten in een taxi. De marineblauwe koffer met de witte riemen ging voorin bij de chauffeur.

‘We zetten je koffer en je spullen wel even af waar je logeert – mikken ze gewoon naar binnen – en dan gaan we wat eten,’ zei Lane. ‘Ik ben uitgehongerd.’ Hij boog zich naar voren en gaf de chauffeur een adres.

‘Wat heerlijk om je weer te zien,’ zei Franny toen de taxi zich in beweging zette. ‘Ik heb je *gemist*.’ De woorden waren nog niet uit haar mond of ze besefte dat ze er niets van meende. En opnieuw met een gevoel van schuld pakte ze Lanes hand en vlocht haar vingers warm, stijf door de zijne heen.

Ongeveer een uur later zaten ze aan een vrij geïsoleerd tafeltje in een centraal gelegen restaurant, dat Sickler's heette, een gelegenheid die vooral bij de intellectuele laag van studenten op de universiteit zeer geliefd was – dezelfde studenten die, als ze op Harvard of Yale hadden gezeten, hun vriendinnetjes een tikje te onopvallend voorbij Mory's of Cronin's hadden kunnen loodsen. Sickler's was, zou je kunnen zeggen, het enige restaurant in de stad waar ze niet van 'zulke' – duim en wijsvinger een paar centimeter van elkaar – steaks hadden. Sickler's was Slakken. Sickler's was het restaurant waar een student en zijn vriendinnetje óf allebei een salade bestelden, óf, wat meestal gebeurde, geen van beiden vanwege de knoflook die erin zat. Franny en Lane dronken allebei een martini. Toen die een minuut of tien, vijftien geleden waren gebracht had Lane de zijne geproefd, was toen achterover gaan zitten en had een blik om zich heen geworpen met een bijna tastbaar gevoel van welbehagen, in het besef (hij moet er zeker van zijn geweest dat niemand hem dat kon betwisten) dat hij zich bevond op de juiste plaats met een ontegenzeggelijk precies juist-uitziend meisje – niet alleen een buitengewoon mooi meisje maar, beter nog, een niet al te zeer kasjmieren-truitje-met-flannel-rokmeisje. Franny had dit kortstondige toneeltje niet gemist en had het doorzien voor wat het was, niet meer en niet minder. Maar volgens een of andere oude, vaste afspraak met haar psyche verkoos ze zich schuldig te voelen omdat ze het had gezien, had opgevangen, en ze veroordeelde zichzelf tot het extra geboeid aanhoren van wat Lane verder te zeggen had.

Lane zat nu te praten als iemand die de conversatie

al een dik kwartier volledig naar zich heeft toegetrokken en gelooft dat hij zo lekker bezig is dat zijn stem volstrekt niets meer fout kan doen. ‘Ik bedoel,’ zei hij, ‘waar hij, grof uitgedrukt, in tekortschiet is in testiculariteit. Weet je wat ik bedoel?’ Hij zat op retorische wijze naar voren gebogen, naar Franny, zijn gretig luisterende gehoor, zijn armen als steun aan weerszijden van zijn martini.

‘In wat?’ vroeg Franny. Ze had haar keel moeten schrapen voordat ze begon te praten, zo lang had ze helemaal niets gezegd.

Lane aarzelde. ‘Masculiniteit,’ zei hij.

‘Ik had het wel verstaan.’

‘In ieder geval was dat het motief, zogezegd – wat ik op een vrij subtiele manier naar voren probeerde te brengen,’ zei Lane die zich de draad van zijn eigen conversatie geen moment liet ontglippen. ‘Ik bedoel, *jezus*, ik dacht echt dat het hele stuk een ontzettende platte-bekval zou maken en toen ik het terugkreeg met goddomme een zowat twee meter hoge 10 erop gekalkt, verdomd, ik ging zowat onderuit.’

Franny schraapte nogmaals haar keel. Haar zelf opgelegde straf van honderd procent goed luisterschap was kennelijk voorbij. ‘Waarom?’ vroeg ze.

Lane leek een tikje in de rede gevallen. ‘Waarom wat?’

‘Waarom dacht je dat je stuk een platte-bekval zou maken?’

‘Dat heb ik je net zitten vertellen. Ik zeg net dat die Brughman ontzettend op Flaubert is. Dat dacht ik tenminste.’

‘O,’ zei Franny. Ze glimlachte. Ze nam een slokje van haar martini. ‘Wat een heerlijke martini,’ zei ze.